

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Prima pars quæsitæ resolvitur, & ostenditur hominem in statu innocentiaë habuisse libertatem indifferentiaë

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

ARTICVLVS PRIMVS.

An in statu innocentia, & naturæ lapsæ, libertas indifferentiæ in homine reperiatur?

§ I.

Plures libertatis acceptiones, seu divisiones, varique Hæreticorum errores referuntur.

OPORTET prius nominum similitudines, quasi ramos obvias abscindere (inquit Cassiodorus) ne semitam disputationis nostræ vocabulorum consonantium sylva, umbris imaginibus videatur intexere. Unde quia libertas variis significationibus minùs propriè & latè dictis usurpatur, seu quia multiplex libertatis genus, sub eisdem nominis velamine latet; velum hoc libet paululum attollere, & varias libertatis acceptiones seu divisiones breviter explanare.

350. Prima & generalis libertatis divisio est, in libertatem naturæ, gratiæ, & gloriæ: quam eleganter profequitur D. Bernardus in libro de gratia & libero arbitrio, his verbis: *Triplex est nobis proposita libertas, à peccato, à miseria, à necessitate. Hanc ultimo loco postquam contulit nobis in conditione natura; in primam restauramur à gratia; media nobis reservatur in patria. Dicatur ergo prima libertas natura, secunda gratia, tertia vita, vel gloria. Primò namque in liberam voluntatem, ac voluntariam libertatem conditi sumus, nobilis in Deo creatura; secundò reformamur in innocentiam, nova in Christo creatura; tertio sublimamur in gloriam, perfecta in spiritu creatura. Prima ergo libertas habet multum honoris; secunda plurimum etiam virtutis; novissima cumulum iucunditatis.*

351. Deinde libertas naturæ subdividitur in libertatem spontaneitatis, seu complacentiæ, & in libertatem indifferentiæ, seu contingentiæ. Prima dicit solam immunitatem à coactione seu violentia, ab agente extrinseco illata; & hanc habet voluntas in omnibus actibus elicitis, etiam necessariis, ut sunt volitio boni in communi, amor beatificus, &c. quia ut disputatio-
ne præcedenti ostendimus, per nullam potentiam potest inferri violentia voluntati in actu ab ipsa elicito, juxta illud Anselmi lib. 2. de libero arbitrio cap. 6. *Inuitus nemo potest velle aliquid, quia non potest velle nolens velle.* Secunda non solum importat immunitatem à violentia & coactione, sed etiam à necessitate absoluta, seu determinatione ad unum per modum naturæ, & dicit potentiam, seu facultatem ad opposita, sive contrariè, sive contradictoriè. Unde dividitur in libertatem contrarietatis, & contradictionis, seu specificationis & exercitij. Una dicit facultatem ad actus contrariè oppositos, ut amorem & odium, prosecutionem & fugam: altera ad actum, & negationem vel celsationem ejus, ut ad velle vel non velle, agere vel non agere &c. Mitto aliud genus libertatis, quæ scilicet dicit immunitatem à servitute, alterius hominis dominio addicente, quæ dicitur libertas civilis: de qua Jurisperiti in institut. de jure personarum, & ff. de statu hominis l. cum igitur, & sequentibus.

352. Hic ergo solum agimus de libertate indiffe-

rentiæ, & inquirimus an illa in statu innocentia, & in statu naturæ lapsæ in homine reperitur? Quam difficultatem excitavimus ad confutandum diversos Philosophorum Gentilium, & Hæreticorum errores, qui ad quatuor præcipua capita reduci possunt.

Primus est Stoicorum & Astrologorum, qui voluntatem nostram & ejus actus dari determinationi subijciebant, nomine fati intelligentes feriem & influxum causarum naturalium, præcipuè cælorum & astrorum: qua de causâ dicebant (ut testatur ex Aristotele D. Thomas) *quod talis est voluntas in hominibus, qualem inducit Pater virorum Deorumque; id est, cælum, vel sol.*

353. Secundus fuit Manichæorum, qui etiam libertatem destruebant, & dicebant homines ad malum necessitari; non ex influxu syderum, sicut Stoici & Astrologi, sed ex anima mala, ita fecum animam hominis bonam abripiente, ut eam non nisi malum velle sineret. Unde ait Hieronymus in præmio dialogi adversus Pelagianos, *Manichæorum esse hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitrium.*

Tertius est error Calvini & sequacium, qui denegant nostris actibus libertatem, propter motionem, seu gratiam, quâ Deus applicat voluntatem ad agendum; quam existimant ita esse efficacem, ut omnem dissentendi potentiam in voluntate creata absorbeat & consumat; subindeque voluntatem sub divina motione non retinere absolutam dissentendi potentiam, sed puram spontaneitatem, seu immunitatem à coactione, minimè verò à necessitate. Qui error à Tridentino sess. 6. can. 4. his verbis proscribitur: *Si quis dixerit liberum arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari, &c. neque posse dissentire si velit, &c. anathema sit.*

354. Quartus denique error est etiam Calvini & Lutheri, qui concedunt quidem hominem in statu naturæ integræ prædixisse libertatem, aiunt tamen perdidisse illam per peccatum; nec dicendum jam esse arbitrio liberum, sed peccati servum, solumque libertatis nomen vacuum ad nos transisse, ut latè scribit Roffensis art. 7. contra Lutherum: quem etiam errorem damnat Tridentinum sessione citatâ can. 5. ubi ait: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo: imò titulum sine re &c. anathema sit.*

355. Ex quibus liquet, plures posse distingui necessitates libero arbitrio repugnantes, nempe Stoicam, seu fatalem, Manichæam, & Calvinisticam: quæ in hoc conveniunt, quòd omnes tam arctè & tam validè hominem ad operandum determinant & constringunt, ut in eo non relinquant potentiam ad oppositum: differunt autem in causa à qua proveniunt; prima enim à syderum influxu; secunda à principio malo, vel anima mala, secum animam hominis bonam abripiente; tertia ab efficacia divinæ motionis, aut à peccato primi parentis, procedere dicitur. His præmissis, sit

§ II.

Prima pars quaesiti resolvitur, & ostenditur hominem in statu innocentia habuisse libertatem indifferentiæ.

DICO primò: Homo in statu innocentia fuit liber libertate indifferentiæ.

Probatur

Quest. 6. de malo articulo unico.

155. Probatur primò ex illo Genes. i. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: quod SS. Patres ad libertatem indifferentiæ, quam homo à Deo in sua creatione accepit, communiter referunt: præsertim Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 5. ubi docet libertatem esse eximiam illam ac singularem perfectionem, secundum quam homo ad imaginem Dei conditus dicitur: *Liberum* (inquit) & *sui arbitrii & sue potestatis invenio hominem à Deo institutum*; nullam magis imaginem & similitudinem Dei in illo animadvertens, quam ejusmodi status formam: neque enim facie & corporalibus lineis, tam variis in genere humano, ad uniformem Deum expressus est, sed in ea substantia quam ab ipso Deo traxit, id est anima ad formam Dei splendidis, & arbitrii sui libertate & potestate signatus est.

Sic etiam Damascenus, quem refert Divus Thomas 1. p. qu. 93. art. 9. ait: *Hominem esse ad imaginem Dei*, significat intellectualem, & arbitrio liberum, & per se potestativum. Idem docet Irenæus libro 4. adversus hæreses cap. 9. dicens: *Homo rationalis*, & secundum hoc similis Deo, liber in arbitrio factus, & sue potestatis. Vel ut loquitur Tertullianus ubi supra cap. 6. *Tota libertas arbitrii in utramque partem concessa est illi, ut sui dominus constanter occurreret*. Item Bernardus lib. de gratia & libero arbitrio: *Hac* (inquit) *dignitatis prerogativa, rationalem singulariter creaturam Conditor insignivit, quod quemadmodum ipse sui juris erat, suæque ipsius voluntatis, non necessitatis erat, quod bonus erat: ita & illa quoque sui quodammodo juris in hac parte existeret: quatenus nisi sua voluntate aut mala fieret, & justè damnaretur, aut bona maneret, & merito salvaretur*.

Denique Marius Victor lib. 1. Deum ita loquentem inducit Genes. 1.

Nunc hominem faciamus, ait, qui regnet in orbe, Et sit imago Dei: similem decet esse creaturæ, Liber ad arbitrium fruatur qui mente creavit.

His addi possunt quicumque per imaginem Dei in homine intelligunt dominium ejus super reliquas creaturas: consequens enim est, ut qui habet aliorum dominium, & habeat multò magis & sui. Quale enim erat (addit Tertullianus ubi supra) ut totius mundi possidens homo, non in primis animi sui possessione regnaret; aliorum dominus, sui famulus? Et Novatianus lib. de Trinit. cap. 1. *Cum omnia* (inquit) *in servitutem illi dedisset, solum liberum esse voluit: nam & liber esse debuerat, ne incongruenter Dei imago serviret.*

154. Plures etiam pro nostra assertione suppetunt rationes, quas adducit D. Thomas 1. p. qu. 82. art. 2. & qu. 83. art. 1. lib. 2. contra Gentes cap. 48. qu. 22. de verit. ar. 6. & qu. 23. art. 4. & in 2. dist. 25. ar. 1. & 2. Sed præcipua & fundamentalis est illa quæ sumitur ex propria natura voluntatis, quæ cum sit potentia cæca, debet sequi per omnia ductum intellectus: atque adeò sicut iste in judicando de appetibilibus est indifferens, & taliter unumquodque apprehendit, ut ejus judicium non ligetur, neque ad unum determinetur; ita illa debet in appetendo similem servare indifferentiam, ita ut à nullo bono particulari & finito necessitari possit. Unde ait 1. p. qu. 82. art. 1. *Quia judicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum, necesse est quòd homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quòd rationalis est.*

Tom. III.

A Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Natura intellectualis triplici gaudet universalitate & amplitudine, quæ carent naturæ rationis expertes. Prima est, universalitas in essendo, quatenus per formas apprehensas, & per species intelligibiles, potest fieri omnia, & recipere naturas & quidditates omnium rerum, non quidem in esse naturali & entitativo, sed in esse intelligibili & representativo, ut docetur in libris de anima. Ex hac universalitate oritur altera, nempe universalitas in judicando, quatenus potest in omnem faciem vertere objecta, & considerare illa ut sunt digna amore vel odio, & ut sibi necessaria vel utilia, aut nociva & inconvenientia. Et ex hac nascitur tertia, quæ est in appetendo, ratione cujus potest velle vel nolle, eligere vel non eligere quæcumque bona particularia, quæ non habent cum summo bono, seu cum bono ut sic (quod est objectum formale voluntatis) necessariam connexionem. Immaterialitas ergo est radix remota libertatis; universalitas verò & indifferentia judicij immaterialitatem consequitur, estque proxima libertatis radix: unde ex eo quòd voluntas humana sit appetitus rationalis, & reguletur per judicium rationis indifferens, rectè infert. S. Thomas eam gaudere libertate indifferentiæ, & non solum spontaneitatis: præsertim cum indifferentia principij in agendo sumatur ex forma per quam agit, quæ respectu appetitus est bonum apprehensum; quare sicut appetitus sequens apprehensionem & formam ad unum determinatam, operari debet cum simili determinatione; ita qui sequitur formam apprehensam, communem & indifferentem ad plura, debet operari cum indifferentia.

§. III.

Error Lutheranorum & Calvinistarum refellitur, & hominem in statu nature lapsæ gaudere libertate indifferentiæ, multipliciter ostenditur.

156. Dico secundò: Etiam in statu nature lapsæ hominem gaudere libertate indifferentiæ. Conclusio est certa de fide, & definita in Tridentino, locis citatis, & in Senonensi, celebrato Parisiis contra Lutherum, paulò ante Tridentinum anno 1528. in decretis fidei cap. 15. ubi sic dicitur: *Cum reliquerit Deus hominem in manu consilij sui, apposueritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum, ut ad quodcumque voluerit porrigat manum suam: nec abs re beatus ille iudicetur, qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit, quòd sub eo sit appetitus ejus, & dominetur illius: ac denique percurrenti Scripturam sacram, passim obvium sit, quòd liberum utramvis in partem hominis arbitrium asseveret, satis esse visum est sacro Provinciali Concilio, libertatis ejusmodi vires & metas exponere. Quibus verbis Concilium non solum libertatem indifferentiæ aperte statuit; sed etiam varia insinuat Scripturæ loca, quibus illa commendatur ac declaratur, & in quibus, ut ait Augustinus libro de gratia & libero arbitrio cap. 2. *aperitissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium.**

Nec valet quòd aiunt Hæretici cum Calvino lib. 2. Instit. cap. 5. in his locis à Concilio allegatis sermonem esse de homine integro, qualis à Deo conditus fuit, sive de primo parente, qui